

Thei Verkoelen, Kessel

'Sjansen' op twee linkerschoenen - na de oorlog opgetekend.

Op 8 oktober 1944 werden honderden mannen gedeporteerd om in Duitsland te gaan werken. Ik was een van hen.

Zondagmorgen zoals gewoonlijk naar de kerk. Toen de H. Mis uit was, werden we buiten opgewacht door de Duitsers: razzia! We werden eerst in een klein zaaltje bij mekaar gedreven, en toen kon onze lijdensweg beginnen.

Net als vee bijgedreven stonden we op de veerpont, die ons over de Maas moest zetten.

'De bruine', want zo werden ze door ons genoemd. Met geladen pistolen liepen ze schreeuwerig langs de colonne.

Te voet van Kessel naar Belfeld, hier werden we in veewagens geperst.

En toen ging het richting Duitsland.

Onze eerste 'halte' was het mooie plaatsje Wuppertal. Dat wij geen oog hadden voor deze mooie streek laat zich begrijpen. Hier maakten wij al snel ons eerste grote bombardement mee. Er werd gelukkig niemand van ons geraakt.

We zijn daar maar heel kort gebleven.

We werden in open veewagens gestopt, hoelang deze reis duurde weet niemand. We stonden man aan man tegen mekaar geperst, er vielen mensen flauw, als men van flauwvallen kon spreken, want je kunt beter zeggen 'ze stonden flauw'.

Eindoel Lehrte

Ons einddoel was Lehrte bij Hannover.

Hier werden we in een kamp gestopt en kregen we een sneetje brood met een mespuntje boter. We zaten in een zogenaamd 'Durchgangslager'. Er werd ons gezegd dat we onze kleren uit moesten trekken, alleen datgene wat aan hitte onderhevig was, moest je meenemen in de zogenaamde ontsmettingscellen. Ik stond met een vriend van me onder de douche in adamskostuum en toen heb ik voor het eerst weer gelachen.

Het was dan ook zo'n gek gezicht: onder de derde douche stond een man die gekleed was met hoge werkschoenen, en een knalrode das om zijn blote body... Enfin, toen we goed gewassen waren, werden onze behaarde delen van ons lichaam ingestreken met een soort 'crejoline'. Hier zijn verschillende mensen flauw gevallen.

Het insmeren gebeurde nota bene door Russische dames. Men kon aan hun gezichten zien dat ze van heel min allooi waren, want ze hadden er genoeg in als er iemand van zijn stokje ging. Toen kwamen we in het 'ontsmette kamp'.

We moesten slapen op 'britsen', drie planken boven elkaar. Als je met een mes tussen de reten van de planken kraste, vielen de wandluizen naar beneden. Het kamp was helemaal met prikkeldraad afgemaakt. In een hoek waren zeker tien gaten gegraven waar je je behoefte kon doen, staande op een driehoekige plank. Je moest je flink met je handen en je lichaam vooroverhouden, anders had je kans dat je achterover sloeg. Er zijn ook verschillende mensen ingevallen en toch, toen ik het voor de eerste keer zag, moest ik voor de tweede keer in Duitsland lachen. Het was dan ook zo'n gek gezicht. Het waren zowel dames als heren, en het was net alsof ze op een renfiets zaten.

We hebben daar een heel tijdje door moeten brengen.

Tot op een keer, het leek wel 'kermus'. We kregen elk een heel brood en een half pakje boter en we moesten naar de trein.

Onderweg kwam een boer ons tegen met een karrenvracht vol wortelen, die kar hebben we ondanks het geschreeuw van de 'bruinen' zowat helemaal leeggeplunderd. Toen werd ons gezegd dat we drie dagen uit moesten komen met het brood en de boter, maar wij luisterden daar niet naar. En de wortelen smaakten ons heel lekker bij dat brood, dus wij hadden ons buikje weer eens vol.

Op het spooreplacement in Paderborn stopte de trein en daar stond op het andere spoor een trein met oorlogsmateriaal, kleine tanks, kanonnen enz. En de bemanning bestond uit 'Hitler-jugend', kinderen nog, 14, 15 en 16 jaar oud. Ze gooiden ons hele pakken sigaretten toe. De jenever stond in kratten op het geschut. Ze waren dan ook allemaal smoor bezopen.

Wij waren blij dat de trein zich weer in beweging zette. Maar ik zal nooit dat lugubere gezicht vergeten.

Want deze jongens hebben hun moeder nooit meer terug gezien, ze gingen rechtstreeks naar het front. We zijn toen doorgestoomd tot in Viersen.

We keken ervan op, want nu waren we weer kort bij huis, een hele geruststelling.

Thei Verkoelen schreef dit lied in Duitsland. We werden ondergebracht in een school. We kregen van de organisatie 'Todt' houwelen schoppen en allerhande werktuigen. Hiermee moesten we pantsergraven

maken. Elke morgen onder geleide van de SS. Kilometers ver weg, en 's avonds tegen donker weer terug, beladen met schop en houweel. Maar al gauw werd die last ons te zwaar en als de 'bruinen' niet in de buurt waren, dan werd het materiaal onder de grond begraven.

Elke kamer uit de school had zo'n 'bruine'. Onze 'bruine Hundert-schaftsführer', een gewezen politieagent, was al een man op jaren. Zijn gehoor was heel slecht, dat merkten we al gauw doordat hij ons alles tweemaal navroeg.

Het met de schop werken ging mij erg goed af. Ik heb mijn hele leven met de schop gewerkt, en dat had hij schijnbaar in de gaten. Daarom werd ik bevorderd tot voorwerker. Hij had wel niet in de gaten dat we waar we konden de zaak saboteerden.

Als we op 't werk waren, dan riep hij me en dan vroeg hij aan me 'Komm mal her' en 'Wie machen wir das?' Hij had nergens geen benul van en liet alles aan ons over. Als hij een klein beetje verstand had gehad, dan had hij moeten zien dat we meer verknoeiden dan goed maakten!

Zo kwam hij op een morgen bij ons en hij had opdracht gekregen van de 'Tausendschaftsführer' dat er veel te weinig gewerkt werd. Hij vroeg me om er goed op te letten dat er flink gewerkt zou worden. Mijn kameraden stonden in een kring rondom ons. Ik zeg tegen hem: 'Ja zeker, Herr Foole (zo heette die man), wir gehen er an, wir arbeiten diese ganze Strecke und die das hier (en ik spreidde mijn armen heel ver uit elkaar, en dit zei ik dat de anderen het hoorden met het gezicht van hem afgewend), dit hele stuk laten we lekker zitten tot morgen.'

Toch was hij de beroerdste niet, erg onnozel maar hij was tenminste eerlijk.

Maar toen het ging winteren, verzon ik een list om in school te blijven. Dit lukte mij wonderwel. Ik heb 18- in mijn brillen-glazen, dus slechte ogen! Dus ik naar de oogspecialist, of naar iemand die zich zo noemde. Daar kreeg ik een briefje dat ik zeker niet met sneeuw buiten mocht komen.

Ik hoefde dus niet meer te gaan werken, en deed wat 'Stubenarbeit'. Tot op zekere dag van hogerhand bericht kwam dat er niemand meer van 't werk weg mocht blijven. De 'bruine' kwam mij dat zeggen. Maar ik zei: 'Ik heb toch dat briefje.'

'Nou,' zei die, 'dan moet je het zelf maar weten. Morgen komt de 'Tausendschaftsführer' en dan zit er wat voor je op.'

Ik zei: 'Dat riskeer ik dan maar.'

Ik zei 's avonds tegen de jongens op mijn kamer: 'Verberg alle schoenen en klompen goed weg onder het stro, want morgen komt die bruine schreeuwer en dan zeg ik dat ik geen goeie schoenen heb.'

Ik zal nooit vergeten die morgen tegen een uur of elf, ik was op mijn kamer de boel wat aan 't opruimen en de afwas aan het doen, daar komt ie binnen. Met een grote herdershond. Ik stond stijf van schrik en ik vergeet nooit de woorden die hij me toeriep: 'Immer wenn ich hierher komme, sehe ich deine Brillengläser. Warum sind sie nicht am arbeiten?'

Ik wou hem het briefje laten zien, maar hij schreeuwde: 'Sie wollen von die Arbeit fern bleiben, aber das ist jetzt aus.'

Maar toen heb ik hem mijn kapotte schoenen laten zien en zei 'Ich kann doch nicht arbeiten mit solchen Schuhe.'

'Dann müssen sie die von ihren Kameraden nehmen.'

Ik zei: 'Die haben auch keine.'

'Was?' schreeuwde hij. 'Keine Schuhe da, das werde ich dich sehen lassen.' En daar ging hij me toch met die hond het hele stro ondersteboven zetten. De schoenen en de klompen vlogen door de kamer. Hij gooide een raam open en gooide de hele schoenen- en klompenwinkel op de speelplaats van de school. Tijdens die ravage was ik de binnenplaats op gevluucht.

Ik dacht, nu is mijn laatste uur geslagen, want hij was buiten z'n zinnen. Ik was ten einde raad en liep de grote gang door tot aan het bordes van de school en wou Viersen inlopen.

Maar in die tijd was hij ook zo ver. Hij stond op het bordes en riep: 'Steh oder ich schiesse...'

Holland, aan de westkust
Op een mooie zondag morgen
In die tijd, vol van logische
Hadden men ons niet ons dorst
Dat log is om te gekkend worden
Even nog een haastig afscheid
Gaan heb, die om de baar te
Weg, met waerzin in t harte
Want het scheiden, door te zijn
Uf haren en om te ogen schaan
Daar trekt men niet hier met van
Gude mannen, jonge kerels
Alles moet mee maar de hoven
Ene al fuffend aan de om blomen
Dat het zijn bestemming zijn?
Maar met harde sterke bloem
Tuis, geestelk, door t hollands bloed
Daar soe daam als echt vanden
Onze toekomst tegemoet
Toch veelt een iedle het verdriet
Om te gaan, wat hij hier achter liet
Maar, als straks de donkere wolken
Dat het te kal moete zijn
Dan ons land zijn afgedreven
Spaagt woot ons weten van menschen
Krijgt de vrede vlog geheden
Lijde heeft, in land en haren
Lijn maar tuis, dat God het geve
Dat is toch ons aller te end
Daan soe waer teing maar eigen haard
God dan ons haren landje spaard
He handen van ons Holland
We missen het te kee
Laat de kanonnen te wippen
Geef ons de vrede te ece

P. J. P. P.

Ik bleef staan en toen riep hij: 'Und so schnell wie möglich ein paar Schuhe aus den Haufen gehohlt und zu den Arbeit hin.'

Wat ik aan mijn voeten gedaan heb, weet ik niet meer, want ik kwam eerst later tot de ontdekking dat ik twee linkerschoenen onder mijn stro had staan.

En als ik nog terugdenk aan die toestand toen 's avonds mijn kameraden naar de schoenen aan 't zoeken waren. Het heeft wel een tijdje geduurd voordat iedereen zijn eigendom weer terughad.

Ik ben toen toch maar mee gaan 'sjansen'.

Het heeft Goddank niet meer zo lang geduurd.

Ik heb acht maanden in Duitsland doorgebracht, maar ben nu weer gelukkig bij mijn vrouw en kinderen teruggekeerd. Ik moest hier weer helemaal van voren af aan beginnen, want ik had geen bed meer om in te slapen, geen bord of kopje om te eten of te drinken.

Maar alles heeft zich ten goede gekeerd. Toch krijg ik af en toe nog nachtmerries als ik terugdenk aan die tijd.